

Η Σαμαρείτιδα: Οι άνθρωποι ποτέ δε θα σταματήσουν να ψάχνουν, να αναζητούν, να

Τέσσερις εβδομάδες

μετά το Πάσχα το ευαγγέλιο που διαβάζεται στις εκκλησίες είναι η αφήγηση του ευαγγελιστή Ιωάννη για την εκπληκτική συζήτηση του Χριστού με μια Σαμαρείτισσα. Σύμφωνα με το ευαγγέλιο, ο Χριστός σταματά σ' ένα πηγάδι κοντά στη πόλη Σιχάρ, ενώ οι μαθητές Του πάνε στη πόλη για να αγοράσουν τρόφιμα. Μια γυναίκα έρχεται στο πηγάδι για να πάρει νερό, και ο Χριστός της ζητεί να πει. Αρχίζουν μια συζήτηση, και κάποια στιγμή η γυναίκα ρωτά το Χριστό, “οι πατέρες ημών εν τω όρει τού-τω προσεκύνησαν και υμείς λέγετε ότι εν Ιεροσολύμοις εστίν ο τόπος όπου δει προσκυνείν” (Ιωάν. 4,20). Το ερώτημα αυτό αφορά μια πολύχρονη αντιδικία μεταξύ Ιουδαίων και Σαμαρειτών, που είχαν απομακρυνθεί από τον ορθόδοξο Ιουδαϊσμό. Για τους Ιουδαίους το θρησκευτικό κέντρο ήταν η Ιερουσαλήμ· για τους Σαμαρείτες ένα βουνό στη Σαμάρεια. Είναι σαφές πως ήταν μια διαμάχη για τα εξωτερικά, τελετουργικά χαρακτηριστικά της θρησκείας.

Απαντώντας της ο Χριστός της λέει: «Γύναι, πιστεύσόν μοι ότι έρχεται ώρα ότε ούτε εν τω όρει τούττω ούτε εν Ιεροσολύμοις προσκυνήσετε τω πατρί... αλλ' έρχεται ώρα και νυν εστίν, ότε οι αληθινοί προσκυνηταί προσκυνήσουσι τω πατρί εν πνεύματι και αληθεία· και γαρ ο πατήρ τοιούτους ζητεί τους προσκυνούντας αυτόν, πνεύμα ο Θεός, και τους προσκυνούντας αυτόν εν πνεύματι και αληθεία δει προσκυνείν. (Ιωάν. 4, 22-24). Δεν υπάρχει αμφιβολία πως οι στίχοι αυτοί από το

ευαγγέλιο του Ιωάννη είναι κρίσιμοι στην κατανόηση του Χριστιανισμού. Αυτά τα λόγια εκφράζουν και αιώνια διακηρύσσουν μια γνήσια θρησκευτική επανάσταση, μια επανάσταση στην έννοια της θρησκείας· σ' αυτές τις λίγες γραμμές βλέπουμε τη γέννηση του Χριστιανισμού. “Εν πνεύματι και αληθεί-α”! Η θρησκεία μέχρι τότε και για αιώνες αποτελείτο από κανόνες, νόμους και διατάξεις και έτσι η τήρηση της θρησκείας συνίστατο αποκλειστικά από μια τυφλή, αναντίρρητη υποταγή σε αυτούς τους κανόνες. Όχι σε αυτό το βουνό αλλά στα Ιεροσόλυμα· όχι ε-δώ, αλλά εκεί· όχι μ' αυτόν τον τρόπο αλλά μ' εκείνο. Έτσι προσφέροντας στο Θεό χιλιάδες τέτοιες συνταγές, οι άνθρωποι προστατεύονταν από τους μπελάδες, από το φόβο και από την επώδυνη αναζήτηση. Είχαν κατασκευάσει ένα κλουβί στο οποίο το καθετί ήταν προσεκτικά και σαφώς καθορισμένο και δεν υπήρχε άλλη απαίτηση από την ακριβή τήρησή του. Όλα αυτά τώρα σβήνονται και ανατρέπονται με λίγες λέξεις. Η προσκύνηση δε γίνεται σ' αυτό το βουνό, ούτε στα Ιεροσόλυμα, αλλά “εν πνεύματι και αληθεία”. Μ' άλλα λόγια όχι με φόβο και στα τυφλά, όχι με αγωνία και στενοχώρια, αλλά με γνώση και ελευθερία, με ελεύθερη επιλογή και αγάπη, όπως η αγάπη του παιδιού για τον πατέρα του.

Τώρα στο κέντρο της θρησκείας, στη καρδιά της, δε βρίσκεται ο νόμος, η υποταγή, η συνταγή, αλλά η αλήθεια: “γνώσεσθε την αλήθειαν”. είπε ο Χριστός, “και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς” (Ιωάν. 8, 32). Στην καρδιά της τώρα βρίσκεται η διαδικασία της αναζήτησης: “ζητείτε, και ευρήσετε” (Ματθ. 7,7). Όχι καθησυχασμός. αλλά δίψα: “μακάριοι οι πεινώντες και διψώντες την δικαιοσύνην” (Ματθ. 5.6). Όχι δουλεία, αλλά ελευθερία: “ουκέτι υμάς λέγω δούλους. Ότι ο δούλος ουκ οίδε τί ποιεί αυτού ο κύριος” (Ιωάν. 15.15), Όχι φιλονομία αλλά αγάπη: “ελεον θέλω και ου θυσίαν” (Ματθ. 9.13)· “έντολήν καινήν δίδωμι υμίν ίνα αγαπάτε αλλήλους, καθώς ηγάπησα υμάς ίνα και υμείς αγαπάτε αλλήλους” (Ιωάν. 1334).

Φυσικά στην ιστορία του Χριστιανισμού οι άνθρωποι συχνά ξέχασαν τα λόγια του Χριστού για το πνεύμα και την αλήθεια και επέστρεψαν στη θρησκεία του φόβου και της τυπολατρίας, στη διαμάχη για το βουνό και την Ιερουσαλήμ. Απ' έξω δε ο Χριστιανισμός πολύ συχνά φαίνεται να είναι μόνο νόμοι και συνταγές. Δεν πρέπει όμως να κριθεί από τα εξωτερικά, ούτε από τις ήττες και τις παραμορφώσεις, αλλά από την εσωτερική θεία φώτιση. Πρέπει να κριθεί επί τη βάσει αυτών που δέχθηκαν σοβαρά και χωρίς καμιά επιφύλαξη αυτά τα λόγια του Χριστού για το πνεύμα και την αλήθεια, και που ολόκληρη η ζωή τους έχει γίνει μια συνεχής πτήση αγάπης, ελευθερίας, χαράς και πνευματικής μεταμόρφωσης.

Παρ' όλες τις ιστορικές πτώσεις και αποτυχίες του, ο Χριστιανισμός ποτέ δεν έσβησε αυτά τα λόγια από το ευαγγέλιο, και γι' αυτό κρίνεται με βάση αυτά. Η αντιθρησκευτική προπαγάνδα, με πολύ πιο τραγικά αποτελέσματα, με το τυφλό

μίσος της προς τη θρησκεία, αγνοεί αυτά τα λόγια σαν να μην ειπώθηκαν ποτέ και για να ξεμπερδέψει με τη θρησκεία με τη μεγαλύτερη ευκολία, την εξισώνει με τα εξωτερικά χαρακτηριστικά, τις προλήψεις και το φόβο. Ο Χριστιανισμός όμως κατεξοχήν είναι ο Χριστός, και η διδασκαλία Του, το ευαγγέλιο. Το ευαγγέλιο αφηγείται πως οι άνθρωποι προτίμησαν τη δική τους γνώμη, τη δική τους ιδεολογία, το δικό τους νόμο από το “εν πνεύματι και αληθεία”, και πόσο αφόρητη ήταν αυτή η πρόσκληση για απελευθέρωση. Εδώ, σ’ αυτή την ιστορία των ανθρώπων που απέρριψαν Αυτόν που τους κάλεσε να ζήσουν “εν πνεύματι και αληθεία”, βρίσκεται ολόκληρο το νόημα του ευαγγελίου. Έτσι το ίδιο το ευαγγέλιο μας δίνει μια εξήγηση για το μίσος ενάντια στο Χριστό, το ίδιο μίσος που σήμερα αναγκάζει τους ανθρώπους να ψεύδονται, να συκοφαντούν και σιωπηλά να Τον αγνοούν.

Ακόμη και τώρα η απειλή που θέτει ο Χριστιανισμός σε κάθε ιδεολογία είναι αυτό το “εν πνεύματι και αληθεία”. Αυτά τα λόγια είναι μια αιώνια χειρονομία περιφρόνησης κάθε ειδώλου, θρησκευτικού ή ιδεολογικού· όσο δε αυτές οι λέξεις δεν έχουν εντελώς ξεριζωθεί από τη μνήμη, ο άνθρωπος ποτέ δε θα δεχθεί ολοκληρωτικά μια διδασκαλία που τον σκλαβώνει στην ύλη και που τον μετατρέπει σε έναν οδοντωτό τροχό μιας απρόσωπης πορείας, σε έναν υπηρέτη μιας απρόσωπης συλλογικότητας. Όταν λοιπόν οι οπαδοί τέτοιων ιδεολογιών προσβάλλουν τη θρησκεία με τη δικαιολογία πως ξεριζώνουν την πρόληψη, αυτό γίνεται μόνο για επίδειξη. Όχι, η θρησκεία ως πρόληψη, ως νόμος, ως δουλεία τους είναι ακόμη χρήσιμη, επειδή επαληθεύει τα επιχειρήματά τους. Αυτό που τους φοβίζει περισσότερο από καθετί άλλο στο κόσμο, είναι μήπως κάποιος ανακαλύψει το αληθινό νόημα της πίστεως, αυτά τα εκπληκτικά και απελευθερωτικά λόγια του Χριστού: “εν πνεύματι και αληθεία”. Η δύναμη βρίσκεται τώρα με το πλευρό της στρατευμένης αθεΐας. Η πίστη έχει φιμωθεί για σχεδόν εξήντα χρόνια. Και μόνο αυτό όμως αποδεικνύει τη δύναμη της, Η φωνή της είναι φιμωμένη ακριβώς επειδή μέσα στα βάθη της συντηρεί ακόμη τη διδασκαλία του “εν πνεύματι και αληθεία”, που σημαίνει πως, δίχως το πνεύμα και την αλήθεια ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζήσει, πως το πνεύμα και η αλήθεια είναι ισχυρότερα απ’ οτιδήποτε άλλο πάνω στη γη. Η συζήτηση που άρχισε δίπλα από το πηγάδι εκείνο το ζεστό μεσημέρι ακόμη συνεχίζεται, επειδή οι άνθρωποι ποτέ δε θα σταματήσουν να ψάχνουν, να αναζητούν, να διψούν και να ανακαλύπτουν ξανά και ξανά πως αυτή η δίψα, αυτή η αναζήτηση, αυτή η πνευματική πείνα δεν μπορεί να ικανοποιηθεί με τίποτε άλλο παρά μόνο με το Θεό, που είναι Πνεύμα και Αλήθεια, Αγάπη και Ελευθερία, αιώνια Ζωή και πληρότητα των πάντων.

(Αλέξανδρου Σμέμαν. «Εορτολόγιο», εκδ. Ακρίτας)

Πηγή: fdathanasiou.wordpress.com